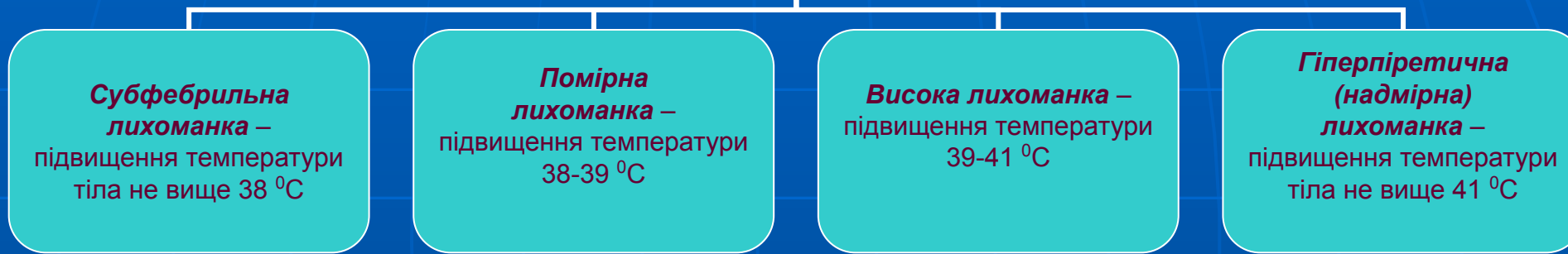

Фармацевтична опіка при відпуску безрецептурних ЛП для симптоматичного лікування та профілактики застуди

Зав. кафедри клінічної
фармації
проф., д.м.н.
Самогальська О. Є.

Ступені лихоманки

Підвищеною прийнято рахувати температуру вище 37°C.

Залежно від ступеня гарячки розрізняють:

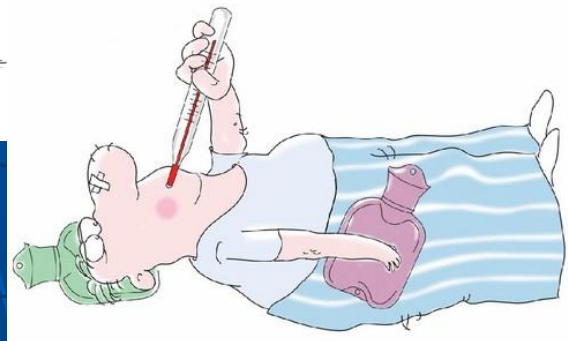
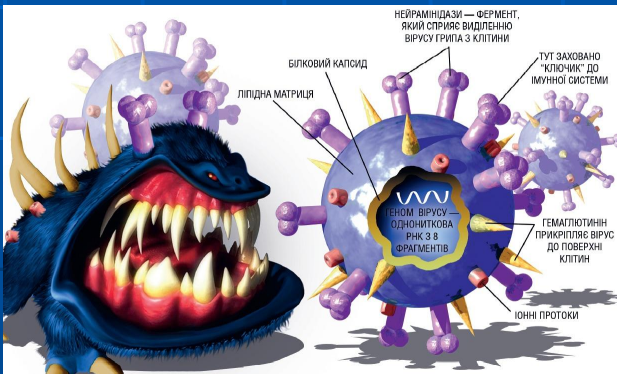
- субфебрильну лихоманку (підвищення температури тіла не вище 38°C),
- помірну лихоманку (підвищення температури тіла в межах 38–39°C),
- високу лихоманку (39–41°C)
- надмірну, гіперпіретичну лихоманку (підвищення температури тіла вище 41°C).

Причини лихоманки

Інфекційна
(вірусні,
бактерійні,
мікозні інфекції)

Неінфекційна
(некроз тканин,
злякисні пухлини,
масивні крововиливи,
автоімунні процеси)

Психогенна
(захворювання ЦНС,
психогенна реакція
на важкий
психоемоційний стрес)

Можливі причини лихоманки у дітей

- **Інфекційні**

- *Бактерійні інфекції,*
- *Вірусні інфекції,*
- *Грибкові інфекції,*
- *Найпростіші*

- **Неінфекційні**

- *Перегрівання*
- *Стрес*
- *Прорізання зубів*
- *Алергійні реакції*
- *Порушення водно-електролітного обміну (обезводнення дитячого організму)*
- *Щеплення*
- *Транзиторна лихоманка*

- Гострі респіраторні захворювання виникають, як правило, після переохолодження і викликаються вірусами.
- Симптоми, характерні для ГРЗ і грипу:
 - Лихоманка,
 - біль в горлі,
 - риніт,
 - кашель,
 - кон'юнктивіт

Вплив лихоманки на організм

- Помірне підвищення температури при інфекційних захворюваннях сприяє мобілізації захисних сил організму, активує імунну систему.
- В той же час надмірне підвищення температури значно погіршує загальне самопочуття, сприяє розвитку в організмі хворого ряду несприятливих зрушень:
 - підвищенню тонусу симпатичної нервової системи,
 - тахікардії,
 - підвищенню збудливості дихального центру.

Вплив лихоманки на організм

- Зростає потреба органів в кисні, інтенсифікувався основний обмін, відбувається затримка в організмі натрію і хлоридів з розвитком набряків, звужуються судини шкіри (блідість зовнішніх покривів) і внутрішніх органів.
- При цьому виникає спазм прекапілярних сфінктерів. Порушується нормальний потік крові, відбувається централізація кровообігу, що зрештою приводить до гіпоксії органів і тканин. Гіпоксія міокарда спричиняє за собою ослаблення його скоротливої здатності, гіпоксія мозку приводить до його набряку, порушення свідомості, судом.
- Особливо виражена відповідь внутрішніх органів і систем організму на підвищення температури тіла у дітей.

“Загрозливі” симптоми при лихоманці у дітей до 15 років

- 1. підвищення температури тіла вище 38°C;
- 2. підвищення температури супроводжується частим і важким диханням, кашлем, хрипами і свистом під час дихання, болями, порушеннями сечовиділення;
- 3. підвищення температури супроводжується сильним тремтінням, судомми, розладами свідомості;
- 4. підвищення температури супроводжується блюванням або діареєю;
- 5. підвищення температури супроводжується висипкою на шкірі;
- 6. субфебрильна температура (37°-37,5°C) тримається більше 1 тижня;
- 7. наявні ознаки злоякісної гіпертермії (підвищення температури тіла більше 40°C, «мармуровий» колір шкіри, холодні кінцівки).

“Загрозливі” симптоми при лихоманці у людей після 15 років

- 1. підвищення температури тіла вище 39°C;
- 2. температура тіла вище 38°C зберігається протягом 3-5 днів;
- 3. температура тіла вище 37,5°C зберігається більше 2 тижнів;
- 4. підвищення температури тіла супроводжується сильним болем голови, болями в грудній клітці, в животі або в попереку, розладами сечовиділення, задишкою, порушенням ковтання, розладами свідомості, судомою;
- 5. підвищення температури тіла супроводжується блюванням або діареєю;
- 6. підвищення температури тіла супроводжується висипкою на шкірі;
- 7. наявні ознаки злоякісної гіпертермії (підвищення температури тіла більше 40°C, «мармуровий» колір шкіри, холодні кінцівки).

Загальні рекомендації для дітей до 15 років

- Зниження температури тіла у дітей треба починати з фізичних методів охолодження (обтирання водою кімнатної температури, обдування повітрям за допомогою вентилятора або іншого пристрою, обкладання льодом (який розміщений в грілці) на відстані близько 10 см від голови дитини, провітрювання приміщення).
- Жарознижуючі лікарські засоби застосовують тільки у разі значного підвищення температури тіла (38°C та вище), якщо раніше у дитини відмічались судоми – при нижчих показниках температури.
- Тривалість самостійного застосування жарознижуючих засобів не повинна перевищувати 3-х діб!

Загальні рекомендації для пацієнтів у віці після 15 років

- зменшити фізичну активність та дотримуватися ліжкового режиму
- регулярно провітрювати приміщення
- при відсутності протипоказань вживати до 3-4 л рідини на добу

- Зниження температури тіла треба починати з фізичних методів охолодження (обтирання водою кімнатної температури, обдування повітрям за допомогою вентилятора або іншого пристрою, обкладання льодом (який розміщений в грілці) на відстані близько 10 см від голови пацієнта, провітрювання приміщення).

Загальні рекомендації для пацієнтів у віці після 15 років

- Жарознижуючі лікарські засоби застосовують тільки у разі значного підвищення температури тіла (38°C та вище). Виключення складають стани, що супроводжуються сильними болями, тяжкі захворювання серцево-судинної, нервової системи, похилий вік (старше 65 років), коли прийом жарознижуючих розпочинають при температурі 37°C - $37,5^{\circ}\text{C}$.
- Тривалість самостійного застосування жарознижувальних засобів не повинна перевищувати 3-х діб!

Активні інгредієнти, що входять до складу препаратів для симптоматичного лікування лихоманки

Ацетилсаліцилова кислота

Препарати:

Анапирин*, Анопірін,
Асафен*, АСАЦИЛ-А,
Аскафф*, Аскопар*,
Аскофен*, Аспінол*,
Аспірин, Ацесал,
Ацилпирин, Ацифеїн*,
Буфферін, Джаспрін,
Колфаріт, Копацил*,
Кофіцил*, Томапирин*,
Упсарин*, Цитрамон*,
Цитропак*

Має жарознижуючу, анальгезируючу, слабку протизапальну дію. Знижує агрегацію тромбоцитів. Застосовується після їжі. При прийомі слід утриматися від алкоголю.

Протипоказаний при вагітності, захворюваннях ШКТ, бронхіальній астмі.

Не рекомендується поєднувати з прийомом антикоагулянтів, пероральних гіпоглікемічних засобів, діуретиків, кортикостероїдів.

При прийомі можливі болі в епігастрії, шум у вухах, запаморочення.

Прийом більше 10 г може викликати летальний результат у дорослих, у дітей - більше 3 р.

Активні інгредієнти, що входять до складу препаратів для симптоматичного лікування лихоманки

Метамізол натрію

Препарат:
Анальгін

Має жарознижуючу, анальгезируючу, протизапальну дію, аналгетичний ефект.

Протипоказання до застосування: гіперчутливість до похідних піразолону (бутадіон, трибузон, антипірин); виражені порушення функції печінки чи/та нирок; захворювання системи крові; дефіцит глюкозо-6-фосфатдегідрогенази; вагітність, період годування груддю, **БА**; діти до 12 років

Парацетамол (ацетамінофен)

Препарати:
Доломол, Калпол,
Панадол, Опрадол,
Тайленол,
Еффералган,
Гриппостат*, Долорен*,
Колдрекс*, Колдрекс-
Найт*, Колдрекс-
Хотрем*, Солпадеїн?*,
Фервекс*, Флюколд*,

Має жарознижуючу, анальгезируючу, слабку протизапальну дію.

Не проявляє ушкоджувальної дії на шлунково-кишковий тракт.

Не впливає на агрегацію тромбоцитів.

Цитрипан*, Цитрамон*

Активні інгредієнти, що входять до складу препаратів для симптоматичного лікування психоманки

Ібупрофен

Препарати:

Нурофен, Солпафлекс, Ібуклін*, Ібусан, Фаспик

Має протизапальну, анальгезуючу, слабку жарознижуючу дію. Підвищує неспецифічну резистентність організму, володіє імуностимулюючою дією.

Значно слабкіше за ацетилсаліцилову кислоту впливає на ШКТ.

Не рекомендується при гастриті, виразковій хворобі шлунку, коліті, ентериті, гепатиті.

Не рекомендується дітям до 12 років, вагітним.

Не рекомендується сумісне призначення з ацетилсаліциловою кислотою, іншими НПЗЗ, алкоголем, гормональними контрацептивами.

Активні інгредієнти, що входять до складу препаратів для симптоматичного лікування пихоманки

МЕФЕНАМІНОВА КИСЛОТА

має протизапальні, жарознижувальні та анальгезуючі властивості, стимулює утворення інтерферону

може спричинити негативний вплив на серцево-судинну систему плода, тому не рекомендується її застосування у вагітних.

Препарат здатний проникати у грудне молоко, тому його застосування вперіод лактації повинне бути обмежене.

Обережності потребує застосування препарату в осіб з порушеною функцією нирок, у хворих на бронхіальну астму, а також в осіб з виразкою шлунка та 12-палої кишки в анамнезі.

Клініко-фармацевтична характеристика лікарських форм жарознижуючих препаратів

Таблетки

Переваги	Недоліки
<p>Зручність і простота застосування</p> <p>Точність дозування</p> <p>Регулювання всмоктування активних речовин по місцю (шлунок, кишечник) і часу</p> <p>Можливість поєднання декількох активних речовин</p> <p>Можливість корекції неприємного смаку і запаху</p>	<p>Не всі хворі, особливо діти, можуть легко проковтувати пігулки</p> <p>Відносний повільний розвиток ефекту (25-30 хв.)</p> <p>У зоні розчинення можливе створення високої концентрації діючої речовини і розвиток подразнюючої дії на слизову ШКТ</p> <p>Баластні речовини, що не мають терапевтичної цінності, можуть викликати побічні явища (наприклад, алергію)</p>

Швидкорозчинні шипучі таблетки

Переваги	Недоліки
<p>Легкість прийому різними контингентами хворих, включаючи дітей</p> <p>Швидке всмоктування і швидке настання ефекту (до 10 хв.)</p> <p>Менший вплив їжі на всмоктування препарату</p> <p>Значне зниження подразнювальної дії на слизову ШКТ</p>	<p>Вища ціна щодо звичайних таблеток</p>

Капсули з мікрогранулами

Переваги	Недоліки
<p>Краща розчинність і всмоктуваність активних речовин в порівнянні з таблетками</p> <p>Можливість поєднання декількох активних речовин</p> <p>Можливість корекції неприємного смаку і запаху</p> <p>Мінімальна подразнювальна дія на слизову ШКТ</p> <p>Пролонгована дія</p>	<p>Вища ціна в порівнянні із звичайними таблетками</p>

Сиропи/суспензії

Переваги	Недоліки
<p>Легкість прийому різними контингентами хворих, включаючи дітей</p> <p>Швидке всмоктування і швидке настання ефекту (до 10 хв.)</p> <p>Приємний запах і смак</p> <p>Менший вплив їжі на всмоктування препарату</p>	<p>Менша точність дозування</p>

Свічки/супозиторії

Переваги

Зручність застосування у дітей, лежачих хворих, людей похилого віку

Можливість використання при порушенні процесу ковтання

Відносно велика швидкість всмоктування і настання ефекту (10-15 хв.)

Відсутність впливу їжі на всмоктування препарату

Відсутність впливу шлункових ферментів на активні речовини ліків

Можливість призначення речовин, неприємних на смак

Істотне зниження впливу активних речовин на функцію печінки

Недоліки

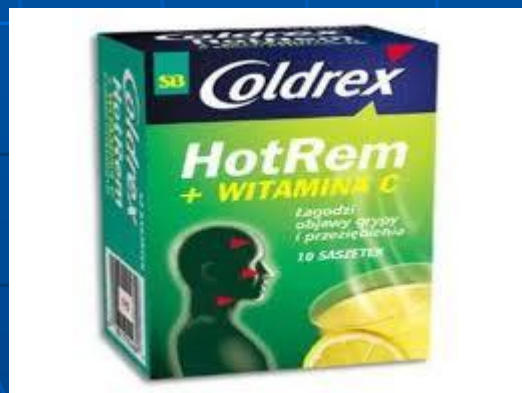
Незначна подразнювальна дія на слизову прямої кишки (у ряду осіб унаслідок цієї дії можливе стимулювання випорожнення кишечника)

Психологічний дискомфорт (у певних пацієнтів)

Всмоктування з прямої кишки НПЗЗ може скласти 65-90% **внаслідок** чого можливе бути зниження фармакологічного ефекту
У дітей можуть бути проноси, тому застосування **супозиторіїв** може виявитися недостатньо ефективним

форми ліків

	Таблетки	Гранули	Сироп	Свічки
Панадол	Шипучі таблетки 500 мг	240 мг	120 мг/5мл	125, 250 мг
Ефералган	Шипучі таблетки 350 мг	80, 150 мг	150мг/5 мл	80, 150, 300 мг
Калпол			120мг/5 мл, 250 мг/5 мл	
Тайленол	Жувальні таблетки 80 міліграм Каплети 325 міліграм		Краплі 80 мг/0,8 мл Еліксир 160 мг/5 мл	

Фармопіка при застосуванні НПЗП

- Нестероїдні протизапальні засоби необхідно приймати після їжі
- Нестероїдні протизапальні засоби застосовують з обережністю у пацієнтів з бронхіальною астмою, ерозивно-виразковими захворюваннями шлунково-кишкового тракту, кровотечами, із захворюваннями печінки, порушенням функції нирок, не призначають в період вагітності та годування грудьми
- При одночасному застосуванні з нестероїдними протизапальними засобами можливо посилення дії пероральних цукрознижуючих засобів, антикоагулянтів, антиагрегантів
- Ібупрофен знижує ефект тіазидових діуретиків та антигіпертензивних засобів.
- Ібупрофен може викликати запаморочення, тому його не призначають особам, діяльність яких вимагає високої концентрації уваги та швидкості психомоторних реакцій
- Лікарські форми з уповільненим вивільненням дозволяють підвищити безпечність та ефективність застосування нестероїдних протизапальних засобів

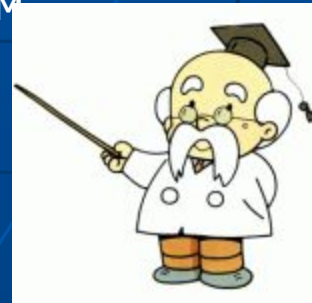
Фармопіка при застосуванні НПЗП

- При наявності протипоказань до застосування парацетамолу препаратом вибору є ібупрофен
- Ібупрофен у вигляді сиропу дозволений до застосування у дітей з 6 місяців
- Мефенамінова кислота дозволена до застосування у дітей з 5 років

Комбіновані лікарські засоби

- Не застосовують у дітей віком до 6 років, для яких доцільнішим та безпечнішим є симптоматичне лікування окремих проявів застуди
- Не призначають в період вагітності та годування грудьми, доцільнішим та безпечнішим є симптоматичне лікування окремих проявів застуди
- Не можна застосовувати одночасно з іншими лікарськими засобами, що містять парацетамол, необхідно також дотримуватись призначених доз для запобігання токсичної дії парацетамолу внаслідок передозування
- Лікарські засоби, що містять декстрометорфан, фенірамін та хлорфенамін можуть викликати сонливість, їх не можна одночасно застосовувати із снодійними, седативними засобами, нейролептиками, транквілізаторами та препаратами, що містять алкоголь, – це істотно посилює їх пригнічувальну дію на центральну нервову систему; вони протипоказані особам діяльність яких вимагає високої концентрації уваги та швидкості психомоторних реакцій

Алгоритм фармацевтичної опіки при підвищеній температурі тіла у дітей віком до 15 років

№ з/п	Питання провізора (фармацевта) до пацієнта	Відповіді	Рекомендації
1	Чи нездужання виникло у дитини віком до 1 року	так	<u>Будь-які лікарські засоби можуть застосовуватись тільки після консультації з педіатром!</u>
		ні	Продовжити опитування
2	Чи наявні у дитини загрозові симптоми при підвищеній температурі тіла	так	Для уточнення діагнозу і призначення лікування необхідно терміново звернутись до лікаря
		ні	Продовжити опитування
3	<p>Чи мають (мали) місце наступні стани:</p> <ul style="list-style-type: none"> - бронхіальна астма - епізоди бронхоспазму - схильність до алергії - схильність до кровотеч - захворювання шлунково-кишкового тракту 	так	Для уточнення діагнозу і призначення лікування необхідно терміново звернутись до лікаря
		ні	Рекомендувати лікарські засоби із жарознижувальною дією у лікарській формі і в дозах відповідно до віку дитини, препаратом вибору є парацетамол

Алгоритм фармацевтичної опіки при підвищеній температурі тіла у дітей віком до 15 років

4	Чи наявні наступні симптоми застуди: біль в м'язах, біль голови, риніт, кашель	так	Для дітей старше 6 років доцільно застосування комбінованих лікарських засобів анальгетиків та антипіретиків, для дітей молодшого віку безпечніше симптоматичне лікування окремих проявів застуди
		ні	Рекомендувати лікарські засоби із жарознижувальною дією у лікарській формі і в дозах відповідно до віку дитини, препаратом вибору є парацетамол

Алгоритм фармацевтичної опіки при підвищеній температурі тіла у людей віком від 15 років

№ з/п	Питання провізора (фармацевта) до пацієнта	Відповіді	Рекомендації
1	Чи наявні загрозові симптоми при підвищеній температурі тіла	так	Для уточнення діагнозу і призначення лікування необхідно терміново звернутись до лікаря
		ні	Продовжити опитування
2	Чи наявні у пацієнта вагітність або хронічні захворювання: ураження серцево-судинної системи ураження нервової системи шлунково-кишкові захворювання схильність до кровотеч ревматичні захворювання bronхіальна астма	так	Для уточнення діагнозу і призначення лікування необхідно терміново звернутись до лікаря
		ні	Продовжити опитування
3	Чи мають (мали) місце наступні стани: - бронхіальна астма - епізоди бронхоспазму - схильність до алергії - схильність до кровотеч - захворювання шлунково-кишкового тракту	так	Для уточнення діагнозу і призначення лікування необхідно терміново звернутись до лікаря
		ні	Продовжити опитування

Алгоритм фармацевтичної опіки при підвищеній температурі тіла у людей віком від 15 років

4	Чи наявні наступні симптоми застуди: біль в м'язах, біль голови, риніт, кашель	так	Для зниження температури тіла більш доцільним є застосування комбінованих лікарських засобів анальгетиків та антипіретиків
		ні	Призначити лікарські засоби із жарознижувальною дією: анальгетики та антипіретики нестероїдні протизапальні засоби, більш безпечним серед них є парацетамол